

Pratarmė

2007 m. gruodžio 20 d. – 2008 m. kovo 20 d. Vilniuje, Radvilų rūmuose, veikė paroda „Eksperimentas“, kurioje pristatyta novatoriška XX a. Lietuvos dailė bei fotografija. 2007 m. gruodžio 21 d. čia vyko dailėtyros konferencija „Eksperimentai XX amžiaus dailėje“, kurios rengėjai – Kultūros, filosofijos ir meno instituto Dailėtyros skyrius ir Lietuvos dailės muziejus. Šiame „Menotyros“ numeryje publikuojami konferencijos pranešimai.

Eksperimentai dailėje – tai pirmiausia naujų meninės kūrybos metodų, priemonių ir technologijų išbandymai siekiant atrasti kažką nauja, išardyti nusistovėjusius kanonus, priešintis tradicijoms. Meninio eksperimento sąvoką įprasta sieti su modernizmo avangardu, tačiau šiolaikinėje dailėtyroje jis suprantamas daug plačiau. Eksperimentų atrandama ir ankstesnių laikotarpių dailėje, o vietoj naujumo ir euristinių kūrybos aspektų pabrėžiamas raiškos sistemų ribų tyrimas ir jų griovimas.

Konferencijos pranešimuose eksperimentavimo požiūriu tirti dailininkų kūrybos raidos ir kūrinių vaizdo sandaros ypatumai, meno rūšių sąveika, vizualios reprezentacijos ir tikrovės santykis. Viktoras Liutkus nagrinėjo negausius žymiausio Lietuvos dailės avangardo atstovo Vytauto Kairiūkščio XX a. 3-iajame dešimtmetyje sukurtus suprematistinius, konstruktyvistinius darbus ir fotomontažus. Helmutas Šabasevičius gilinosi į nuo XX a. pradžios tarptautiniu mastu paplitusius estetinius fenomenus, nulemtus glaudžios abipusės baleto teatro ir dailės sąveikos, apžvelgė produktyvius ir prieštarigus choreografų ir dailininkų kūrybinio bendradarbiavimo atvejus Lietuvoje iki šių dienų. Erika Grigoravičienė aptarė dvi naujųjų amžių Vakarų dailei būdingų vaizdo savistabos eksperimentų kryptis vėlyvojo sovietmečio Lietuvos tapyboje – įvaizdintus erdvės suvokimo tyrimus ir vaizdo citatas. Asta Jackutė mėgino išsiaiškinti Algimanto Švėgždos kūrybos permainų kilmę remdamasi 1984–1985 m. tuometinėje Rytų Vokietijoje rašytu dailininko dienoraščiu. Renata Dubinskaitė kino teorijų kontekste nagrinėjo, kaip Lietuvos videomenininkai naudoja ar kvestionuoja dokumentiniame kine įprastas „tikrovės“ reprezentacijos strategijas. Leidinyje publikuojamas ir konferencijoje nedalyvavusios dailėtyrininkės Renatos Šukaitytės straipsnis, skirtas naujausioms medijoms ir technologijoms, meno ir mokslo eksperimentams virtualioje erdvėje.